

دار السلام

للطباعة والنشر والتوزيع والتأليف

الإمام أبو زكريا يحيى بن شرف النووي

كتاب

الأربعين

النووية

چل فہر موودہ کہی نہ وہوی

نامادہ کردنی : سایتی دہنگی نیسلام

www.dangiislam.org

(۱) عن امیر المؤمنین ابي حفص عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ " صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ " يَقُولُ : " إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى ، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ " (أخرجه البخاري / ۱ / ومسلم ۱۵۵ / ۱۹۰۷)

واته: عومہری کورپی خہ تتاب (خوا لیتی رازی بیت) دہ لیت: گویم له پیغہ مہبری خوا "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" بوو دہیفہرموو: ہموو کردہ وہیہک بہ نیہتہ، ہہرکہ سیک نیہتی چی ہہ بیت نہ وہی بو دہ نووسریت، نہ گہر کہہ سیک کؤچکردنہ کہی له پیناؤ خوا بیت بو لای پیغہ مہبرہ کہی، نہوا بہم نیہتہ بو دہ نووسریت، ہہر وہا نہ گہر کہہ سیکیش کؤچکردنہ کہی بو نہ وہ بیت مالیکی دونیای دہست بکہ ویت، یا بو نافرہتیک نہوا نہ وہی بو دہ نووسریت.

(۲) عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : «بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفْرِ ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ وَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ ، وَتُحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا . قَالَ : صَدَقْتَ . فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيَصَدِّقُهُ ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ . قَالَ : أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ . قَالَ : صَدَقْتَ قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ . قَالَ : أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ . فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ . قَالَ : مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ . قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا . قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رِبَّتَهَا ، وَأَنْ تَرَى الْخِفَاءَ الْعُرَاءَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ ثُمَّ انْطَلَقَ ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ، ثُمَّ قَالَ : يَا عُمَرُ ، أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ قَلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ : فَإِنَّهُ جَبْرِيْلُ أَنَا كُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ » رواه مسلم.

واته: "عومہری کورپی خہ تتاب" (خوا لیتی رازی بیت) دہ لیت: پوژتیکیان له خزمہت پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" دہ انیشتبووین" له ناکاو پیاویک دہرکہوت جلی سپی له بہردابوو، پرچی نور پش بوو، شوینہ واری سہ فہری پیوہ دیار نہ بوو، ہیچ کہس له نیمہ نہ یدہ ناسی، له بہردہم پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" دانیشٹ، نہ ژتوی گہ یاندہ نہ ژتوی پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" ، دہستی له سہر ہہردوو رانی پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" دانا، گوتی: نہی پیغہ مہبری خوا! له بارہی نیسلام ہہ وائم پی بدہ، پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فہرمووی: شاہتی بینہ خوی گہ ورہ تاک و تہ نہایہ، نوژ بکہ، زہکات بدہ، پوژووی مانگی پمہ زان بگرہ، حہج بکہ نہ گہر توانات ہہیہ. کابرا گوتی: راست دہ کہیت! سہرمان سورما، پرسپاری لیڈہکات و پاشان دہ لیت: راست دہ کہیت! نینجا گوتی: ہہ وائم پی بدہ دہر بارہی نیحسان؟ پیغہ مہبر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فہرمووی: باوہرت بہ خوا ہہ بیت بہ فریشتہی خوا، بہ کتیبہکانی بہ پیغہ مہبران، بہ پوژی دوی بہ

قه زاو قه دهر چاکه و خراپه ی، کابرا گوتی: راست ده کهیت، ئینجا گوتی: چاکه چییه؟ پیغه مبهری "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرمووی: خوا بپه رستی وهک ئه وهی بیبینیت، نه گهر توش ئه و نه بینیت، نه و تو ده بینیت، ئینجا گوتی: هه وایم پییده له باره ی پوژی دوا یی، پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرمووی: پرسیارکه ر له پرسیارلیکراو زانتر نییه! کابرا گوتی: ئه ی نیشانه کانی چین؟ پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرمووی: دایک ببیته تو کهر و خزمه تکاری کچه که ی خو ی، خه لکانی پیخواس و پووت و شوانه و پیره ده بنه خاوه ن کو شک و ته لار، پاشان پویشته، ئیمه ش سئ پوژ ماینه وه ئینجا پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرمووی: ئه ی عومه ر ده زانی ئه م پرسیارکه ره کئ بوو؟ گوتم: خواو پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" باشتر ده زانن، پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرمووی: ئه وه جبریل بوو هاتبوو ئاینه که تان فیتر بکات.

(۳) عن ابن عمر رضي الله عنهما قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ ، وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ ، وَحَجَّ الْبَيْتِ ، وَصَوْمَ رَمَضَانَ» (رواه البخاري/ ۸، موسلم/ ۱۶)

واته: "ئیبنو عومه ر" (خوای لئ پازی بیته) ده لئ: پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فهرموویته: ئیسلام له سه ر پینج شت بونیات نراوه: خوا به یه ک بنا سیت، نو یژ بکه یته، زه کات بده یته، پوژووی په مه زان بگریته.

(۴) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ : حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ : (إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ، ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ عِلْقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يُرْسَلُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤَمَّرُ بَارِعَ كَلِمَاتٍ : يَكْتُبُ رِزْقَهُ ، وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ ، وَشَقِيئًا أَوْ سَعِيدًا . فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ ، إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخِلُهَا . وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ ، حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخِلُهَا). (البخاري/ ۳۲۰۸، ومسلم/ ۲۶۴۳).

واته: "عه بدوللای کورپی مه سهوود" (خوا لئ پازی بیته) ده لئ: پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" که راستگوترین راستگو یه فهرموویته: (هه ریه کئ له ئیوه له ماوه ی چل پوژدا له سکی دایکیدا خهلق ده کریته، له ماوه ی چل پوژدا ده بیته پارچه یه ک گوشت و خوین، پاش ماوه ی چل پوژیش ده بیته پارچه گوشتیک، پاش ئه وه خوای گه وره فریشته یه ک ده نی ریته پوچ ده کات به به ریداو فهرمانی به چوارو شه ش پیده کریته: به نووسینی پوژی، در یژی ژیا نیی (ئه جه لی) و کاری، به دب خته یان به خته وه ر، سویند به وه ی جگه له و خوا یه کیتر نییه، که سی واتان هه یه کارو کرده وه ی به هه شتی ده کات هه تا له نیوان ئه و به هه شتا ئه ندازه ی گه زیکی ده مینئ، که چی نووسراوه که پیشی ده که ویته و کارو کرده وه ی دۆزه خی ده کات و ده چیته دۆزه خ، هه روه ها که سی واشتان هه یه کارو کرداری دۆزه خی ده کات، هه تا به ئه ندازه ی گه زیکی ده مینئ و نووسراوه که پیشی ده که ویته و کارو کرده وه ی به هه شتی ده کات و ده چیته به هه شته وه).

(۵) عن عائشة ، رضي الله عنها ، قالت قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ » (رواه البخارى رقم: ۲۶۹۷)، ومسلم (رقم: ۱۷۱۸) وفي رواية لمسلم : « مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ » .

واته: له "عائيشه" (خوا لئی پازى بیټ) دهگيرنه وه دهلیت: پیغه مبهري "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" فرمويه تی: هرکه سيک شتيک له و ثانيه نى ئيمه دابهينيت که له دينه که ی ئيمه دا نه بیټ، رت دهکريته وه، له رپوايه تیکى تر دا ده فرمويت: که سيک شتيک له دين زياد بکات، که فرمانى ئيمه ی له سر نه بیټ، نه وه کاره که ی وهرناگيريت.

(۶) عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ (رضي الله عنه) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ (صلى الله عليه وسلم) يَقُولُ - وَأَهْوَى النَّعْمَانُ بِإِصْبَعَيْهِ إِلَى أُذُنَيْهِ -: (إِنَّ الْحَلَالَ بَيْنَ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ، لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ). (رواه البخاري/ ۵۲)، (مسلم/ ۱۵۹۹)

واته: "نوعمانى كورپى به شير" (خوا لئی پازى بیټ) دهلیت: له پیغه مبهري خوام "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" بیستوو دهیفرموو-له م کاته دا "نوعمان" دهستی برد بو هر دوو گوئی- (بیگومان حال لاشکرایه و هر امیش ناشکرایه و له نیوانیاندا چند شتیکی گومانواوی هن، زور له خه لکی نایان زانن، هرکه س خوی له گومان بپاریزی نه وه خوی و ثاینه که ی پاراستوو له تانه و تاوان، هرکه سیش بکه ویته ناو شتی گومانواوییه وه نه وه که وتوته ناو شتی هر امه وه، وهک چون شوانیک نازله کانی له ده وروبه ری قه دهغه کراوی ده له وه پینى دور نییه تی بکه ویت، چاک بزنان هموو پادشایه ک قه دهغه کراویکی تایبهت به خوی هیه، چاک بزنان قه دهغه کراوی خوا هر نه و شتانه یه که هر امی کردوو، بزنان که له له شدا پارچه گوشتیک هیه نه گهر چاک بیټ هموو له ش چاک ده بیټ نه گهر خراپیش بوو هموو له ش خراپ ده بیټ چاک بزنان نه و پارچه یه ش دل).

(۷) عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ (رضي الله عنه): أَنَّ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) قَالَ: (الدِّينُ النَّصِيحَةُ). قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: (لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ) (رواه مسلم/ ۵۵)

واته: "تیمیمی داری" (خوا لئی پازى بیټ) دهلیت: پیغه مبهري "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" فرموي: (ثابین دلسوزی و ناموزگارویه) گوتمان: بو کى؟ فرموي: (بو خوا و، بو قورئانه که ی، بو پیغه مبهري که ی، بو پیشه وا و تیکرای موسلمانانیش).

(۸) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): (أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيَقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ) (رواه البخاري/ ۲۵)، (ورواه مسلم/ ۲۲).

واته: "عبداللای کورپى عومر" (خوا لئی پازى بیټ) دهلیت: پیغه مبهري "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" فرمويه تی: (فرمانم پیکراوه بجه نگم له گه ل خه لکیدا هه تا شایه تی ده دن که هیچ خویه ک نییه جگه له خوا، موحه ممه دیش ره وانه کراوی خویه، نویژیش بکن، زه کاتیش بدن، نه گهر نه وه یان کرد نه و خوین و سامانیان له لای من پاریزراوه، مه گهر به هقی خوی، لیپرسینه وه شیان له لای خویه).

(۹) عن أبي هريرة (رضي الله عنه) أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) يَقُولُ: (مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ، وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ). (رواه البخاري / ۷۲۸۸) و (مسلم / ۱۳۳۷)

واته: له "ئەبووھورپەرە" (خوا لیتی پازی بیت) که له پیغەمبەری بیستووہ "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" دەیفەرموو: (ئەوہی پڼگرم لیکردون خۆتانى لیبپاریزن، ئەوہی فەرمانم پیداون بەگوێزەى تواناتان ئەنجامى بدن، بەپاستى ئەو شتەى ئوممەتەکانى پيش نئوہى لەناوېردووہ، زۆر پرسىار کردنیان و لەفەرمانى پیغەمبەران دەرچوونیان بوو).

(۱۰) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ، لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ: [يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا] وَقَالَ: [يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبَّ يَا رَبَّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ). (رواه مسلم / ۱۰۱۵)

واته: "ئەبووھورپەرە" (خوا لیتی پازی بیت) دەلێ: پیغەمبەر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فەرمویه تی: (ئەى خەلکینه، بەپاستى پەروردگارى پايە بلند چاک و پاک و بێگەردە، شتى چاک و پاک و بێگەرد نەبیت لای ئەو پەسەند نىيە، ئەو زاتە هەمان ئەو فەرمانەى کە داوێه تی بە پیغەمبەران، هەمان ئەو فەرمانە شى داوہ بە ئیمانداران: (ئەى پیغەمبەران، لەرزق و پۆزیه چاکەکان بخۆن، کارو کردەوہى چاکيش ئەنجام بدن)، ھەر وہا فەرمویه تی: (ئەى ئەو کەسانەى کە باوہرتان ھیناوە لەو رزق و پۆزیه چاکانە بخۆن کە پیمان بەخشیون). ئینجا باسى ئەو پیاوہى کرد کە (سەفەرى تولانى دەکات، قژ بژو تۆزوى، دەستەکانى بەرز دەکاتەوہ بۆ ئاسمان و (دەلێت) پەروردگارا، پەروردگارا، لەکاتی کدا خۆراکى حەرامە، خواردنەوہى حەرامە، پۆشاکى حەرامە، بەحەرەم گەورە بوو، ئیتر چۆن نزای گىرایە؟).

(۱۱) عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ سِبْطِ رَسُولِ اللَّهِ "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" وَرِيحَانَتِهِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعُ مَا يَرِيئُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيئُكَ، فَإِنَّ الصَّدَقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَالْكَذِبَ رِيبةٌ» (رواه الترمذي / ۲۵۲) (والنسائي / ۵۷۱۱) وقال الترمذي: حديث حسن صحيح.

واته: "حەسەنى كورپى عەلى كورپى ئەبووتالیب"، كچەزای پیغەمبەر و پەیحانەى پیغەمبەر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" بوو، گو تی: ئەو لە پیغەمبەرەوہ "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" لە بەریکردووہ، کە فەرموویە تی: واز لە شتی ک بەینە، کە گومانى تیدایە و لیتی دلنیانیت، ئەو بە کە گومان ناخاتە دلئەوہ و لیتی دلنیانیت.

(۱۲) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ": مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَغْنِيهِ «حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ / ۲۳۱۸) و (ابن ماجه / ۳۹۷۶)

واته: له "ئەبى ھورپەرە" (خوا لیتی پازی بیت) دەگێرپنەوہ، دەفەرموو: پیغەمبەرى خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فەرموویە تی: لە نیشانەى مسوڵمانى چاک ئەوہیە کە شتی ک پەيوەندى بەو نەبیت، وازی لى بەینیت.

(۱۳) عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) قَالَ: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُجِبَّ لِجَارِهِ - أَوْ قَالَ: لِأَجِيهِ - مَا يُجِبُّ لِنَفْسِهِ). (رواه البخاري/ ۱۳) و (مسلم/ ۴۵)

واته: "نه نه س" (خوا لئی پازی بیټ) ده لئی: پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فہرموویہ تی: (هیچ به نده یه ک نیمانی نابیت هه تا نه وهی بو خوی پیی خوشه بو دراوسیکه ی - یافه رمووی بو براکه ی پیی خوش نه بیټ). واته: (نیمانی ته واو نییہ).

(۱۴) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ (صلى الله عليه وسلم): (لَا يَجِلُّ دَمٌ "أَمْرِي" مُسْلِمٍ - يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ - إِلَّا بِأَخَذِي ثَلَاثٍ: الثَّيِّبُ الرَّأْبِي، وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ). (البخاري/ ۶۸۷۸) و (مسلم/ ۱۶۷۶)

واته: له "عه بدوللای کوری مه سعود" وه ده گپنه وه ده لئی: پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فہرموویہ تی: حه لال نییہ خوینی هیچ که سیکی مسولمان - که شایه تی بدات به وهی که هیچ که سیکی شایانی په رستن نییہ جگه له خواو، منیش پیغه مبهری خواو، مه گه به یه کئی له م سیانه نه بیټ: پیاوی ژن هاوروو ژنی میرد کردو که زینا بکن، و گیان به گیان (که سی که سی به ناحه قی بکوژی و له توله یدا ده کوژیته وه) و که سی پاشگه ز بیته وه له ناینی خوی و له کومه لی مسولمانان جیا بیته وه.

(۱۵) عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ» (رواه البخاري/ ۶۰۱۸) و (مسلم/ ۴۷).

واته: له "نه بی هورپه" (خوا لئی پازی بیټ) ده گپنه وه که وا پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" فہرموویہ تی: هه رکه س باوه پی به خواو به روژی دواپی هه یه به چاک بلیت "یان بیده نگ بیټ" هه رکه س باوه پی به خواو به روژی دواپی هه یه، با پیژ له دراوسیکه ی بگریټ، هه رکه س باوه پی به خواو به روژی دواپی هه یه با پیژ له میوانه که ی بگریټ.

(۱۶) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ» فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالًا، «لَا تَغْضَبْ» (رواه البخاري/ ۱۹۵۵).

واته: "نه بوهورپه" (خوا لئی پازی بیټ) ده لیت: پیاویک به پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" گوت: نامورگاریم بکه. پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" فہرمووی: تووره مه به، پیاوه که چه ند جار دووباره ی کرده وه، پیغه مبه ریش "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" هه ر فہرمووی: تووره مه به.

(۱۷) عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ (رضي الله عنه) قَالَ: ثِنْتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم)، قَالَ: (إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلِإِجْدَ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، فَلْيُرْخِ ذَبِيحَتَهُ).

واته: "شه‌دادی کورپی ئەههس" (خوای لێ پازی بیټ) ده‌لێ: دوو شتم له پێغه‌مبه‌ری خواوه "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" له‌به‌ر کردووه، فه‌رمووی: خوا به‌ چاک ئەنجامدانی فه‌رز کردووه له‌سه‌ر هه‌موو شتی، ئەگه‌ر شتیکیان کوشت به‌ جوانی بیکوژن، ئەگه‌ر شتیکیان سه‌ربرێ به‌ چاکی سه‌ری بپین، با هه‌ر یه‌ک له‌ ئێوه تیغه‌که‌ی تیز بکات و، سه‌ربراوه‌که‌ به‌وینیته‌وه.

(۱۸) عن أبي ذرٍّ رضي الله عنه قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قال : (اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ) (رواه الترمذي/ ۱۹۸۷) حديث حسن.

واته: له "ئەبی زەر" (خوای لێ پازی بیټ) ده‌گێرنه‌وه، ده‌فه‌رمووی: پێغه‌مبه‌ری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فه‌رموویه‌تی: (له‌ خوا بترسه‌ له‌ هه‌رکۆی بوویت، وه‌ دوا‌ی خراپه‌ چا‌که‌ بکه‌ خراپه‌که‌ی ده‌سپێته‌وه، وه‌ به‌ په‌فتاری باش له‌گه‌ڵ خه‌لکی هه‌لسوکه‌وت بکه‌.

(۱۹) عن عبدالله بن عباس ، رضي الله عنهما ، قال : «كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَقَالَ : «يَا غُلَامُ إِنِّي أَعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ : «احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ احْفَظِ اللَّهَ بَجِدِّهِ بُحَاهُكَ ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ ، وَإِذَا اسْتَعْنَيْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ ، وَاعْلَمْ : أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ ، لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ ، وَجَفَّتِ الصُّحُفُ» . (رواه الترمذي/ ۲۵۱۶) وَقَالَ : حديث حسن صحيح.

وفي رواية غير الترمذي : « احفظ الله يحفظك ، تعرف إلى الله في الرخاء يعرفك في الشدة ، واعلم أن ما أخطأك لم يكن ليصيبك ، وما أصابك لم يكن ليخطئك واعلم أن النصر مع الصبر ، وأن الفرج مع الكرب ، وأن مع العسر يسرا» .

واته: "عه‌بدوللای کورپی عه‌بباس" ده‌لێت: پوژتیک له‌ پشت پێغه‌مبه‌ره‌وه — له‌سه‌ر ول‌اغێک بووم" فه‌رمووی: پۆله‌ چه‌ند وشه‌یه‌کت فه‌ر ده‌که‌م" پارێزگاری له‌ خوا بکه‌" خوای گه‌وه‌ر ده‌تپاریزیت، فه‌رمانه‌کانی خوا بپاریزه‌ ده‌بینیت خوا فه‌ریات ده‌که‌وێت ئەگه‌ر پارایته‌وه‌ ته‌نها له‌و بپاریوه، ئەگه‌ر داواشت کرد ته‌نها له‌و داوا بکه‌، بشزانه‌ ئەگه‌ره‌رچی خه‌لکی دونیا هه‌یه‌ کۆ ببنه‌وه‌و بیانه‌وێت، که‌ سوودت پێ بگه‌یه‌نن، به‌هه‌یچ جوړیک سوودت پێ ناگه‌یه‌نن، ته‌نها ئەوه‌ نه‌بیټ که‌ خوا بو‌ی نووسییویت، هه‌روه‌ها زیانت پێ بگه‌یه‌نن ته‌نها ئەوه‌ نه‌بیټ که‌ خوای گه‌وره‌ له‌سه‌رتی نووسیوه، قه‌له‌مه‌کان هه‌لگیران و نووسراوه‌کان وشک بوونه‌ته‌وه، (قه‌زاو قه‌ده‌ری خوا بر‌اوته‌وه) له‌ پێوايه‌تیکی تر‌دا هاتووه:

فه‌رمانه‌کانی خوا بپاریزه‌، خوای گه‌وره‌ش به‌ره‌و لاتدیت، له‌ کاتی خو‌شیدا خوای گه‌وره‌ بناسه‌، ئەوا خوای گه‌وره‌ش له‌ کاتی ناخو‌شیدا به‌ هانات دیت، بزانه‌، خراپه‌، یان چا‌که‌، که‌ تووشی تو‌ نابیت، له‌ یه‌که‌مه‌وه‌ بر‌اوته‌وه، که‌ تووشت ده‌بی و هی که‌سیکی دیکه‌ نییه‌ بزانه‌، که‌ سه‌رکه‌وتن له‌ گه‌ڵ ئارامگرتن دایه‌، پزگاریبوون له‌گه‌ڵ ناخو‌شی و نا‌په‌حه‌تیدایه‌، له‌گه‌ڵ هه‌موو ناخو‌شیه‌ک و ئازاریکدا، خو‌شیه‌کی به‌دواوه‌ دیت.

(۲۰) عن أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ " صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ " : " إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى ، إِذَا لَمْ تَسْتَحِي فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ " (رواه البخاري/ ۳۴۸۳).

واته: "عوقبهی کوپی عه مپی نه نساری" (خوای لی پازی بیئت) ده لیت: پیغه مبه ری خوا "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فه رموی: نه وهی که خه لک له پیغه مبه رانی پیشوو گواستبیتیان وه نه وهیه نه گهر شه رم ناکهیت، چی ده که هیت بیکه!

(۲۱) عَنْ أَبِي عمرو ، وقيل أبي عمرة سُفْيَانَ بْنِ عبد الله رضي الله عنه قال: قُلْتُ : يا رسول الله قُلْ لي في الإسلام قولاً لا أسأل عنه أحداً غيرك . قال: قُلْ : آمَنْتُ بِاللَّهِ: ثُمَّ اسْتَقِمَّ (رواه مسلم/ ۳۸).

واته: له "نه بووعه مر" یان گوتیان: له "نه بووعه مره ی سو فیانی کوپی عه بدوللا" (خوا لیان پازی بیئت) ده گپرنه وه ده لی: گوتم نه ی پیغه مبه ری خوا "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" شتیکم له نیسلام پی بلی که جگه له تو له که سی تر نه و پرسیاره نه که م؟ نه ویش فه رموی: بلی باوه پرم به خوا هیتنا پاشان جیگیر بووم له سه ری.

(۲۲) عَنْ أَبِي عبد الله جَابِرِ بْنِ عبد الله الأنصاري رضي الله عنهما ، أَنَّ رَجُلًا ، سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: " أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ ، وَأَحْلَلْتُ الْحَلَالَ ، وَحَرَّمْتُ الْحَرَامَ ، وَمَنْ أَرَدَ عَلَيَّ ذَلِكَ شَيْئًا ، أَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ : نَعَمْ.

واته: "جابری کوپی عه بدوللا ی نه نساری" (خوا لی پازی بیئت) ده لیت: پیاو یک پرسیار ی له پیغه مبه ر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" کرد گوتی: هه رکاتی نویره فه په زه کانم کرد، پوژووی په مه زانم گرت، چه لال م به چه لال زانی، چه پامم به چه پام زانی و لی دوورکه وتمه وه، له مه زیاترم نه کرد، نایا ده چمه به هه شت؟ پیغه مبه ر "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فه رموی: به لی.

(۲۳) عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): (الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّهُ الْمِيزَانُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلَّانِ - أَوْ: تَمَلُّا - مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ. كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَايَعُ نَفْسَهُ: فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوقِفُهَا). (رواه مسلم/ ۲۲۳)

واته: "نه بوومالیکی نه شعهری" (خوا لی پازی بیئت) ده لی: پیغه مبه ری خوا "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فه رموی: (پاکوخواوینی به شیکی نیمانه، وه (الحمد لله) ته رازو پرده کات، (سبحان الله والحمد لله) نیوانی ناسمانه کان و زهوی پرده که ن، نویر نووره خیرکردن راستی نیمان و گوپریه لی بو خوا سه لماندنه، نارامگرتن پووناکییه قورنانش به لگه یه بو ت یان له سه رت، خه لکی هه موویان به یان یان زوو ده پون خو یان ده فروشن، به وهش یان خو ی پزگار ده کات، یان خو ی تیاده بات!، (واته: یان خو ی به خوا ده فروشی و فه رمانه کانی جیبه جی ده کات و خو ی پزگار ده کات، یان خو ی به شهیتان ده فروشی و فه رمانه کانی جیبه جی ده کات و خو ی تیاده بات).

(۲۴) عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) - فِيمَا رَوَى عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى - أَنَّهُ قَالَ: (يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا، فَلَا تَظَالَمُوا يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ. يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعَمُونِي أَطْعِمْكُمْ. يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ

كَسَوْتُهُ، فَاسْتَكَسُونِي أَكْسُكُمْ. يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُحْطِثُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَعْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا، فَاسْتَغْفِرُونِي أَعْفِرْ لَكُمْ. يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضَرْبِي فَتَضْرِبُونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي. يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ، كَانُوا عَلَى أَتَقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ، مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا. يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ، كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ (منكم) مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا. يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ، قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي، فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ، مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمَخِيطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ. يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أَحْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ أَوْفِيكُمْ بِهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ (عزة و حل)، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يُلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ. (رواه مسلم/ ٢٥٧٧)

واته: له "نه بوزره" وه (خوای لی پازی بیت) له پیغه مبهروه "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" له فرموده یه کی قودسیدا له خوای پهروه ردگار وه ده گپرتته وه که فرموده یه تی: (نه ی بهنده کانم! من سته مم له سه رخوم حه رام کردوه و، له نیوان نیوه شدا حه رام کردوه، سته م له یه کتر مه که ن، نه ی بهنده کانم! هه مووتان گومران مه گهر نه وانه تان نه بیت که من پینمویم کردون، داوای پینمویم لیبکه ن، پینمویم تان ده که م. نه ی بهنده کانم! هه مووتان برسین مه گهر نه وانه تان نه بیت که من خواردم پیداون، داوای خواردم لیبکه ن، خوراکتان ده ده می، نه ی بهنده کانم! هه مووتان پووتن مه گهر نه وانه تان نه بیت که من پوشته م کردون، داوای پو شاکم لیبکه ن پوشته تان ده که م نه ی بهنده کانم! نیوه شه و پوژ هه له ده که ن منیش له هه موو تاوان و هه له کانتان خوش ده بم، داوای لیخوشبونم لیبکه ن نه ی بهنده کانم نیوه به راستی ناتوانن بگن به و ناسته ی که زهره ر له من بدن، هه روه ها ناتوانن بگن به و ناسته ی که سووم پیببه خشن، نه ی بهنده کانم! نه گهر سه رتا و کوتاییتان به مروف و جنوکه کانه وه دلیان وه ک دلی له خوا ترستین که ستان بیت، نه وه هیچ له مولکی من زیاد ناکات، نه ی بهنده کانم! نه گهر کوتاییتان به مروف و جنوکه تانه وه دلیان وه ک دلی خراپترین که ستان بیت، نه وه هیچ له مولکی من که م ناکات. نه ی بهنده کانم! نه گهر سه رتا و کوتاییتان به مروف و جنوکه تانه وه تی کرا له گوپه پانی کدا بوستن و داوام لیبکه ن، هه موو مروفتیک نه وه ی که داوای ده کات پی بیببه خشم، نه وه هیچ له وه ی له لای منه که م ناکات، مه گهر نه وه نده ی ده رزیه ک له ناوی ده ریا که می ده کاته وه. نه ی بهنده کانم! به راستی نه مه کرده وه کانی خو تانه و من بو تانی ده ژمیرم و تو ماری ده که م و پاشان پاداشتان ده ده مه وه. هه رکه سینک چاکه ی ده ست که وت با سوپاسی خوای گه وره بکات و هه رکه سیش شتیکی تریشی ده ست که وت، نه وه با ته نها سه رزه نشتی خو ی بکات.

(٢٥) عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رضي الله عنه): أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) قَالُوا لِلنَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم): يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِمُضُولِ أَمْوَالِهِمْ. قَالَ: (أَوْ لَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ؟ إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَفِي بَضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيَّاتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ، وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: (أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ، أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ). (رواه مسلم/ ١٠٠٦)

واته: "نه بوزره" (خوای لی پازی بیت) ده گپرتته وه که هه ندیک له هاوه لانی پیغه مبهر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" به پیغه مبهریان گوت: نه ی پیغه مبهری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" ده وله مه نده کان هه رچی پاداشت هه یه بر دیوانه بو خو یان، وه کو نیمه نویتز ده که ن، وه کو نیمه پوژوو ده گرن، هه ندی له پاره کانیشیان ده که ن به خیر.. پیغه مبهر (صلى الله عليه وسلم) فرموده یه: باشه مه گهر خوای گه وره

شتی به ئیوه نه به خشیوه تا بیکه ن به خیر؟ دلنیا بن که هه موو (سبحان الله) وتنیک خیریکه، هه موو (الله اکبر) یک خیریکه، هه موو (الحمد لله) یه یک خیریکه، هه موو (لا اله الا الله) یه یک خیریکه، فه رمان به چاکه خیره، قه دهغه له خراپه خیره، جوتببون له گه ل هاوسه ردا خیره، گوتیان نه ی پیغه مبه ری خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" ئایا که سیک له ئیمه ئاره زوی خوی تیر بکات پاداشتی هه یه؟ فه رمووی: باشه نه گه ر نه و ئاره زووی له حه رامدا دانیت، ئایا گوناھی ناگات؟ هه ر ئاوایش نه گه ر به حه لالی نه جامی بدات پاداشتی هه یه.

(۲۶) كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ : تَعْدِلُ بَيْنَ الْأَثْنَيْنِ صَدَقَةٌ ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا ، أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيْبَةُ صَدَقَةٌ ، وَبِكُلِّ خَطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ ، وَتَمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ (رواه البخاري/ ۲۹۸۹) و (رواه مسلم/ ۱۰۰۹).

واته: هه موو روژی که تیشکی خور هه لدیت، ته واوی جومگه کانی مروف خیریکی له سه ره که بیکا! سازکردنی نیوان دوو که س خیره، یارمه تدی دانی پیاوی بو خستنه سه ر سواره که ی خوی خیره، ده ستباربون بو هه لگرتنی باره که ی خیره، گوتنی قسه یه کی چاک خیره، هه ر هه نگاویک که بو نویت هه لیده گریت خیره، لا دانی په رچیکیش له ریگا هه ر خیره.

(۲۷) عَنْ نَوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ (رضي الله عنه) قَالَ: أَقَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) بِالْمَدِينَةِ سَنَةً، مَا يَمْنَعُنِي مِنَ الْهَجْرَةِ إِلَّا الْمَسْأَلَةُ، كَانَ أَحَدُنَا إِذَا هَاجَرَ لَمْ يَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) عَنْ شَيْءٍ، قَالَ: فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْبِرِّ وَالْإِيمِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): (الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِيمُ: مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ).

واته: "نه وواوسی کورپی سه معان" (خوا لئی پازی بیّت) ده لئی: یه ک سال لای پیغه مبه ر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" له مه دینه مامه وه، ته نها له به ر پرسیار کردن کۆچم نه کرد، نه گه ر یه کیک له ئیمه کۆچی بکر دایه هیچ پرسیار ی له پیغه مبه ر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" نه ده کرد، من پرسیارم لی کرد ده رباره ی چاکه و تاوان؟ پیغه مبه ر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فه رمووی: (چاکه بریتیه له په وشت جوانی، تاوان و گوناھیش نه وه یه که به دلّتا دیت و پیت ناخوشه خه لکی پیی بزانیّت).

هه روه ها "وابیسه ی کورپی مه عبه د" (خوا ی لئی پازی بیّت)، نه لئی: چومه لای پیغه مبه ر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" پیی فه رمووم: بو پرسیار ی خیرو چاکه ها تووی؟ گوتم، به لئی، فه رمووی: «اسْتَفْتِ نَفْسَكَ. اسْتَفْتِ قَلْبَكَ يَا وَابِصَةَ ثَلَاثًا الْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِيمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ» (حدیث حسن، رواه أحمد، والذّارمی). واته: له خۆت بپرسه، له دلّت بپرسه نه ی وابیسه (سی جار نه مه ی گوت) چاکه نه وه یه که ده روونه کان پییه وه ئاسووده بن و دلّیش پیی خاترجه م بیّت، تاوانیش بریتیه له وه ی که له ده روونتا یه و له سینه تا هات و چۆ نه کات.

نه مه ش جه ختکردنه وه یه که به وه که وا فیترته رینوینی خاوه نه که ی ده کات و به ره و هه ق چوون و په یدا کردنی هه سستی چاکه و خیر خوازی نه بات، به مه شه وه نه توانی که وا چاکه و خراپه لیك هه لاویری. و وه ک ئاوی سازگار پاستیه کان بدرکینی.

(۲۸) عَنْ أَبِي نُجَيْحِ الْعَرَبِيَّ بْنِ سَارِيَةَ ، قَالَ : وَعَظَّنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا بَعْدَ صَلَاةِ الْعِدَاةِ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَوَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ ، فَقَالَ رَجُلٌ : إِنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُودِعٌ ، فَمَاذَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ : " أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ ، وَالسَّمْعِ ، وَالطَّاعَةِ ، وَإِنَّ عَبْدًا حَبَشِيًّا فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ (رواه ابوداود/ ۴۶۰۷) ورواه الترمذي/ ۲۶۶) وقال: حديث صحيح.

واته: "نه بونه جيحي عيرپاز كورپي ساريه" دهليت: پيغه مبهري "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" وتاريكي بو دابن، وتاره كه ي نه وهنده توندبوو دلي پي دههاته له رزين، چاواني پي دههاته گريان، نيمه ش گوتمان نه ي پيغه مبهري خوا "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" له م نامورثگاريهت وا درده كه ويته نامورثگاري مالناوايي بيت! نامورثگاريهت بکه، فهرمووي: له خوا بترسن، ههروهه گويپايه لي فهريمانه کاني گه وره كه تان بن، نه گه ر گه وره كه تان بهنده يه ك بيت نه گه ر كه سيك له نيوه ته مه ني دريژ بيت، ناكوكي زور ده بينيت، پابه ند به سوننه تي من و پيوشوييني خوله فاي راشدين و بهريمه دن، به ددان بيگرن، خوتان له داهينراوه كان به دور بگرن، چونكه هه موو بيدعه يه ك گومرايييه.

(۲۹) عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ مِرَازًا ، وَيَمْنَعُنِي مَكَانُ هَذِهِ الْآيَةِ : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ قَالَ : " مَا هُوَ يَا مُعَاذُ؟ " ، قُلْتُ : الْعَمَلُ الَّذِي يُدْخِلُ الْجَنَّةَ وَيَخْرِجُنِي مِنَ النَّارِ ، قَالَ : " قَدْ سَأَلْتَ عَظِيمًا ، وَإِنَّهُ لَيْسَ بِشَيْءٍ : شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّي رَسُولَ اللَّهِ ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ ، وَحَجُّ الْبَيْتِ ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ " ، ثُمَّ قَالَ : أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ هَذَا الْأَمْرِ وَعَمُودِهِ وَذُرُوتِهِ : الْجِهَادِ " ثُمَّ قَالَ : الصِّيَامُ جُنَّةٌ ، وَالصَّدَقَةُ تُكْفِرُ الْخَطَايَا ، ثُمَّ قَالَ : " أَلَا أُنبِئُكَ بِمَا هُوَ أَمْلَكُ بِالنَّاسِ عَنْ ذَلِكَ؟ " فَأَخَذَ لِسَانَهُ فَوَضَعَهُ بَيْنَ إصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِهِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَكُلُّ مَا تَتَكَلَّمُ بِهِ يُكْتَبُ عَلَيْنَا؟ قَالَ : " تَكَلَّمْتُكَ أُمَّكَ ، وَهَلْ يَكْتُبُ النَّاسَ عَلَيَّ مَنَاحِرِهِمْ فِي النَّارِ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟ إِنَّكَ لَمْ تَزَلْ سَالِمًا مَا سَكَتَ ، فَإِذَا تَكَلَّمْتَ كُتِبَ لَكَ أَوْ عَلَيْنِكَ (المعجم الكبير للطبراني).

واته: "موعازي كورپي جه بهل" (خوای ليی پازی بيت) دهليت: گوتم: نه ي پيغه مبهري خوا، چه ند جاره ده مه وي كه پرسيارت لي بکه م، وه لي له بهر نه و نايه ته ي كه ده فهرمويته: (نه ي نه و كه سانه ي باوه پرتان هيناوه! له و شتانه له په يامبهري "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" كه نه گه ر بو تان پوون بکريته وه غه مبارو نارپه حهت ده بن) فهرمووي: نه و پرسياره چييه نه ي "موعاز"؟ ده لي: گوتم: نه و کرده وه ي كه ده مباته به هه شت و له ناگر پزگارم ده کات، فهرمووي: پرسيار يكي گه ورهت کرد، كه چي زوريش ناسانه: شايه تيدان به وه كه جگه له خوا هيچ خوايه كي تر نييه، وه منيش پيغه مبهري نه و خودايه م، وه به رپا کردني نويز و به خشيني زه کات و چه جکردني مالي خوا و پوزووگرتن، پاشان فهرمووي: نه ي پيته رابگه يه نم كه سه ري هه موو نه م نايينه و کوله گه و لوتکه كه ي چييه؟ (نه ويش) جهاد کردنه! پاشان فهرمووي: پوزوو سپير و قه لغانه، سه ده قه و خير تاوانه كان ده سپريته وه، پاشان فهرمووي: ناي پيته رابگه يه نم زامني هه موو نه م کارانه چين كه خه لکی ده ستیان له پاداشتي نه و کارانه ده ستگير بيت؟ (پاشان) زامني خوي گرت و خسته نيو دوو په نجه له په نجه کانيه وه، گوتم: نه ي پيغه مبهري خوا ناي هه رچي شتي كه قسه ي له سه ر ده که ين له سه رمان ده نووسريته؟ نه ويش فهرمووي: دايکت سينگت بو بکووتيت، ناي خه لکی هه ر له به روو بوومي زمانيه وه نييه كه ده که ونه نيو ناخي ناگره وه.. تو هيشتا سه لامه تيت نه گه ر بيده نگ بيت، نه گه ر قسه کت کرد يان بوته ده نووسريته، يان له سه رت ده نووسريته!!

(۳۰) عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ، فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا، فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ، فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ نِسْيَانٍ رَحْمَةً لَكُمْ، فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا) (حدیث حسن، رواه الدارقطني في سننه ۴/۱۸۴)

واته: له "نه بووسه علیه بهی خوشه نی جرسوومی کوری ناشیر" ده گپړنه وه، که پیغه مبهری خوا "صلی الله علیه وعلی آله وسلم" فہرموویته، که خوا ده فہرموویت: خوی گوره فہریزه کانی فہرکردووه، نیوہش به زایه نیوہدہن، وه سنووریشی داناوہ، نیوہ مہیبه زینن، وه چہندین شتی حہ پامکردووه، نیوہ پیشیلی مہکن، وهک به زہیی نواندن بو نیوہ له ہہندیک شت بیڈہنگ بوہ کہ به بی بیرکردنہ وه (نہ نجامتان دابیت)، کہ واتہ نیوہش لیی مہ کولنہ وه.

(۳۱) عن أبي العباس سهل بن سعد الساعدي، رضي الله عنه، قال: جاء رجل إلى النبي صلى الله عليه وسلم: فقال: يا رسول الله دلني على عمل إذا عملته أحبني الله، وأحبنى الناس، فقال: «أزهد في الدنيا يحبك الله، وأزهد فيما عند الناس يحبك الناس» حديث حسن رواه ابن ماجه ۲/۴۱۰ وغيره بأسانيد حسنة.

واته: "نه بوووعه بباسی سه هلی کوری سه عدی ساعیدی" (خوی لی پازی بیت) ده لیت: پیاویک هاته لای پیغه مبهر "صلی الله علیه وعلی آله وسلم" گوتی: نهی پیغه مبهری خوا پښتانه کم پښتانه بده، هہرکاتیک کردم خوا خویشی بویم و خه لک خویشیان بویم، پیغه مبهریش "صلی الله علیه وعلی آله وسلم" فہرمووی: دونیا له دلّت به که م بگره، نه و کاته خوا خویشی ده وییت، دلّت په یوہند نہ بیت به وهی کہ خه لک هہیته و واز له م شته بینہ، کہ له دهستی خه لک دایه و خوتی پی خه ریک مہ که، نه و کاته خه لک تویمان خوش دهیت.

(۳۲) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، رَسُولَ اللَّهِ "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" قَالَ: لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ (حدیث حسن، رواه ابن ماجه ۲۳۴۱) و (الدار قطني ۴/۲۲۸).

واته: له "نه بووسه عیدی خودری" (خوی لی پازی بیت) ده گپړنه وه ده لیت: پیغه مبهری خوا "صلی الله علیه وعلی آله وسلم" فہرموویته: نه زیان بده و نه پیشی پازی ببه.

(۳۳) عن ابن عباس رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" قَالَ: "لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَادَّعَى رِجَالٌ أَمْوَالَ قَوْمٍ وَدِمَاءَهُمْ، وَلَكِنَّ الْبَيِّنَةَ عَلَى الْمُدَّعِي، وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ" (حدیث حسن رواه البيهقي في السنن: ۱۰/۲۵۲ وغيره هكذا، وبعضه في الصحيحين).

واته: "نیبنووعه بباس" (خوی لی پازی بیت) ده لیت پیغه مبهری خوا فہرموویته: نه گہر نه وی خه لک داوای ده کن، به بی هیچ به لگه یهک پییان بدری، نه و هہندیکیان هہر له خویمانہ وه داوای مالی خه لکی تر ده کن و ته ماعی ده کن، هہر وه هہا داوای خوینی که سانی تریان ده کرد، له بهر نه وه داواکار له سہریته شایه تی هہ بی، سویندیش له سہر نه و که سہیہ، کہ نکولی ده کات له وهی داوای لیکراوه.

(۳۴) عن أبي سعيد الخدري "رضي الله عنه" قال: قال رسول الله "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" من رأى منكم منكراً فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه، فإن لم يستطع فبقلبه، وذلك أضعف الإيمان (رواه مسلم ۴۹/۱)

واته: له "نه بووه عیدی خودری" (خوای لی پازی بیت) ده گتپنه وه، که وا پیغه مبه ری خوا "صلى الله عليه وعلى آله وسلم" فه رموویه تی: هه رکه س له ئیوه خراپه یه کی دی بابه دست بیگوریت نه گه ر نه یتوانی به زمانی، نه گه ر نه یتوانی به دلی، نه وه ش لاوازترین ئیمان.

(۳۵) عن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): (لا تحاسدوا، ولا تناجشوا، ولا تباعضوا، ولا تدابروا، ولا يبع بعضكم على بيع بعض، وكونوا عباد الله إخواناً. المسلم أخو المسلم، لا يظلمه، ولا يخذله، ولا يكذب به، ولا يخبره، التقوى هاهنا) ويُشير إلى صدره ثلاث مرات (بحسب امرئ من الشر أن يحقر أخاه المسلم، كل المسلم على المسلم حرام: دمه وماله وعرضه). (رواه مسلم/۲۵۶۴).

واته: "نه بووه وره یه" (خوای لی پازی بیت) ده لی: پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی: هه سوودی به یه کتر مه به ن، زه م به سه ری ه کتر دا مه که ن (به مه به سستی به رز کردنه وی نرخى شته کانه)، رقتان له یه کتر نه بیته وه، پشت له یه کتر مه که ن، مامه له به سه ر مامه له ی یه کتر دا مه که ن به نده یه کی راست و دروستی خوابن و، وه ک برابن، مسولمان برای مسولمانه، سته می لیناکات و، پشتی به رنادات و، به دروی ناخاته وه و، به سووک سه یری ناکات، له خوا ترسان لیته دایه، پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) سیجار نامارهی کرد بو سنگی (به سه بو خراپ بوونی مروقیک، که به سووک سه یری برا موسلمانه که ی بکات، هه موو شتیکی مسولمان له سه ر مسولمان حه رام و قه ده غه یه؛ خوینی و مالی و ناموسی).

(۳۶) عن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): (من نفس عن مؤمن كربةً من كربةٍ الدنيا نفس الله عنه كربةً من كربةٍ يوم القيامة. ومن يسر على معسر يسر الله عليه في الدنيا والآخرة. ومن ستر مسلماً ستره الله في الدنيا والآخرة. والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه. ومن سلك طريقاً يلتمس فيه علماً سهل الله له به طريقاً إلى الجنة. وما اجتمع قوم في بيت من بيوت الله، يتلون كتاب الله ويتدارسونه بينهم، إلا نزلت عليهم السكينة وغشيتهم الرحمة، وحقتهم الملائكة، وذكرهم الله فيمن عنده. ومن بطأ به عمله لم يسرع به نسبه). (رواه مسلم ۲۶۹۹) بهذا اللفظ.

واته: له "نه بووه وره یه" وه (خوا لی پازی بیت) ده لی: پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی: (هه رکه سیک یارمه تی مسولمانیک بدات بو نه وه ی نارپه حه تییه کی دونیایی له کول بکه ویت، نه وه بیگومان خوای گه وره نارپه حه تی دواپوژی له کول ده خات، هه رکه سیک یارمه تی نه دار و هه ژاریک بدات و کاره که ی بو ناسان بکات، نه وا خوای گه وره کاریش بو نه و ناسان ده کات و یارمه تی ده دات. خوای گه وره له کومه کی به نده ی خویدایه مادام نه و به نده یه له کومه کی براکه یدابیت. هه رکه سیک ریگایه ک بگریته به ر بو نه وه ی علم و زانینیک به ده ست به ینیت، نه وا خوای گه وره به هو ی نه وه وه ریگای به هه شتی بو ناسان ده کات، هه ر کومه لیک کوبینه وه له مالیک له ماله کانی خوا و قورئان بخویننه وه و موتالای بکه ن، نه وا بیگومان دل نارامی داده به زیت و به سه ریاندوا، په حمه ت و به زه یی دایان ده پو شیت و، فریشته کان

چوارده‌ورین ده‌گرن و، خوی گوره‌ش باسیان ده‌کات لای نه‌وانه‌ی که‌لای نه‌ون، هرکه‌سیک کارورده‌وه‌ی ناته‌واو بیٚت نه‌وا بیگومان نه‌سه‌ب و بنه‌ماله و ره‌چه‌له‌ک فریای ناکه‌ویٚت).

(۳۷) عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِيمَا يَرَوِي عَنْ رَبِّهِ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ : «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَّ ذَلِكَ : فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً ، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً» (رواه البخاري / ٦٤٩١) و (مسلم / ١٣١) في صحيحهما بهذه الحروف.

واته: "عه‌بدوللا کورپی عه‌بباس" (خوی لیٚیان رازی بیٚت) ده‌لیٚت: پیغه‌مبه‌ر "صلی الله علیه وعلی آله وسلم" فه‌رمووی: خوی گوره‌چاکه و خراپه‌ی نووسیوه، پاشان پوونی کردوته‌وه هر که‌سیک ناره‌زووی کرده‌وه‌ی چاکی هه‌بیٚت و نه‌جامی نه‌دات خوی گوره‌به‌چاکه‌یه‌کی ته‌واو بو‌ی ده‌نووسیٚت، نه‌گه‌ر نه‌جامیشی نه‌دات، هرکه‌یکیش ناره‌زووی چاکه‌یه‌کی هه‌بیٚت و نه‌جامی بدات خوی گوره‌به‌ده‌چاکه تا هفتسه‌د چاکه، به‌لکوو چه‌ندان تری بو‌ ده‌نووسیٚت، نه‌گه‌ر که‌سیک ناره‌زووی خراپه‌یه‌ک بکات، پاشان خراپه‌که‌نه‌کات، خوی گوره‌چاکه‌یه‌کی بو‌ ده‌نووسیٚت، نه‌گه‌ر خراپه‌که‌ش نه‌نجام بدات، خوی گوره‌ته‌نها‌یه‌ک خراپه‌ی بو‌ ده‌نووسیٚت.

(۳۸) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): إِنْ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَنِي بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَّافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيذَنَّهُ (البخاري / ٦٥٠٢، عن أبي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه-).

واته: له "نه‌بووه‌وره‌یره" وه (خوا لیٚی رازی بیٚت) ده‌لیٚت: پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی‌ته‌ی: خوی گوره‌فه‌رمووی: هرکه‌سیک دژایه‌تی دوستی‌کی من بکا به‌راستی ناگاداری نه‌که‌مه‌وه: که‌خوم جه‌نگی له‌گه‌ل نه‌که‌م، وه به‌نده‌ی من ناتوانی خوی له‌من نزیک بکاته‌وه به‌هیچ کرده‌وه‌یه‌کی وا؛ که‌من له‌لام خوشه‌ویسترتین بیٚ وه‌ک به‌و شتانه‌نزیک نه‌بیٚته‌وه که‌له‌سهرم واجب کردوه، به‌نده‌ی من به‌رده‌وام نه‌بیٚو، واز ناهیننی به‌ره‌به‌ره‌خوی له‌من نزیک نه‌کاته‌وه به‌کردنی سوننه‌ته‌کان هه‌تا خوشم نه‌وی. جا هر کاتی‌ک به‌نده‌ی خوم خوشویست بو‌ی نه‌بمه‌نه‌و گوئی‌یه‌ی که‌پیٚ نه‌بیسی، واته: هرچی بو‌ره‌زای من نه‌بیٚ: گوئی لیٚ ناگریٚو نه‌وه‌ی بو‌ره‌زای من بیٚ گوئی نه‌داتی، بو‌ی نه‌بمه‌نه‌و چاوه‌ی که‌پیٚ ته‌ماشاش نه‌کات، واته: نه‌وه‌ی من پیٚی رازی نه‌بم ته‌ماشاش ناکات، بو‌ی نه‌بمه‌نه‌و ده‌سته‌ی هه‌لمه‌تی پیٚ نه‌با، واته: ده‌ست دریٚژ ناکا بو‌شتی: که‌من پیٚی رازی نه‌بم، به‌کاری نه‌هینی له‌چاکه‌کردن وه‌بو‌ی نه‌بمه‌نه‌و قاچه‌ی که‌پیٚ نه‌پوا، واته: هاتوو‌چونه‌که‌ی بو‌ رازی بوونی خوا نه‌بیٚ، هر شتی‌کم داوا لیٚ بکا بیگومان پیٚی نه‌به‌خشم نه‌گه‌ر داوای په‌نا دانم لیٚ بکا؛ بیگومان په‌نای نه‌ده‌م و نه‌پیاریزم.

(۳۹) عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" قَالَ : إِنَّ اللَّهَ جَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ ، وَالنَّسْيَانَ ، وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ (رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ / ٢٠٤٥) وَابْنُ أَبِي عَرَبٍ (السنن / ٧) صَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ سَنَنِ ابْنِ مَاجَةَ.

واته: "ئىبنووعەباس" (خوالى پازى بىت) دەلىت: پىغەمبەر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فەرمووى: خىلى گەرە چاوپوشى كر دوو له هەلەى ئوممەتەكەم و له بىرچوون و ئەو شتانەى كه به زۆر پىيان دەكرىت.

(٤٠) عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبِي، وَقَالَ: "كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ، أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ"، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ (رواه البخارى / ٦٤١٦).

واته: "ئىبنووعومەر" دەلىت: پىغەمبەر "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" شانمى گرت فەرمووى: وهك نامۆ رىبوارىك له دونيا وابن، "ئىبنووعومەر" دەلىت: كاتى ئىوارەت به سەرداھات چاوەروانى ئىوارە مەبە، هەر وہا، كه به يانیت به سەرداھات چاوەروانى ئىوارە مەكە، پىش ئەوہى نەخۆش بكەویت، له شساغیت بقۆزەوہو كارى چاكە زۆر بكە، بەر له مردنیش سوود له ژيانت وەرېگرە.

(٤١) عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ: " لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ " (حديث حسن صحيح، رويناہ في كتاب الحجۃ بإسناد صحيح).

واته: "ئەبوومووحەممەدى عەبدوللای كورپى عەمرى كورپى عاس" (خوالى پازى بىت) دەلىت: پىغەمبەرى خوا "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ" فەرموویەتى: بىروباوهرى كهستان تەواو نابىت تا واى لىدیت كه ئارەزوو و هەوہسى خۆى دواى ئەو شەرىعەتە ئەگەوئى كه من له لاخوا هیناومە.

(٤٢) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ، لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ، ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا، لِأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً » (رواه الترمذى، وقال: حديث حسن عن أنس). واته: ئەى نەوہى ئادەمى تۆ داوام لى ئەكەیت و ئاواتى گەشتن ئەخوازیت بە من، ئەوہ من لىت خۆش بووم و هىچ باكىشم نىيە (كه لىت خۆش نەبم)، ئەى نەوہى ئادەمى: ئەگەر تاوانەكانت بگەنە دەستەو سارى ئاسمان، پاشان داواى لى خۆش بوونم لى بكەیت، لىت خۆش ئەبم، ئەى نەوہى ئادەم: ئەگەر پىر بە زەوى تاوانت هەبىو بگەیتەوہ لام بەو مەرجهى هىچ هاوبەشت بو من برىار نەدابى، منىش بە پىرى يەك زەوى لىخۆشبوونەوہ بەرەو پىرت دىم.

تەواو _____